

I

(Резолюции, препоръки и становища)

ПРЕПОРЪКИ

СЪВЕТ

ПРЕПОРЪКА НА СЪВЕТА

от 20 декември 2012 година

относно валидирането на неформалното и самостоятелното учене

(2012/C 398/01)

СЪВЕТЪТ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ,

като взе предвид Договора за функционирането на Европейския съюз, и по-специално членове 165 и 166 от него,

като взе предвид предложението на Европейската комисия,

като има предвид, че:

- (1) Валидирането на учебни резултати, а именно знания, умения и компетентности, постигнати чрез неформално и самостоятелно учене, могат да играят важна роля за повишаване на пригодността за заетост и на мобилността, както и за увеличаване на мотивацията за учене през целия живот, особено при хората в социално и икономически неравностойно положение или при нискоквалифицираните.
- (2) В момент, когато Европейският съюз преживява тежка икономическа криза, довела до рязко нарастване на безработицата, особено сред младите хора, и в контекста на застаряването на населението, валидирането на адекватни знания, умения и компетентности дава още по-ценен принос за подобряване на функционирането на пазара на труда, като стимулира мобилността и повишава конкурентоспособността и икономическия растеж.
- (3) Организациите на работодателите, отделните работодатели, синдикатите, промишлените, търговските и занаятчийските камари, националните органи, участващи в процеса на признаване на професионалните квалификации и оценяването и удостоверяването на учебните резултати, службите по заетостта, младежките организации, лицата, работещи с младежи, организациите, предоставящи образование и обучение, както и организациите на гражданското общество — всички те са основни заинтересовани страни и играят важна роля за улесняване на възможностите за неформално и самостоятелно учене и последващите ги процеси на валидиране.

совани страни и играят важна роля за улесняване на възможностите за неформално и самостоятелно учене и последващите ги процеси на валидиране.

- (4) В приетата през 2010 г. стратегия за интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж „Европа 2020“ се призовава за развитието на знания, умения и компетентности за постигане на икономически растеж и заетост. В придружаващите водещи инициативи „Младежта в движение“ и „Програма за нови умения и работни места“ се подчертава необходимостта от по-гъвкави модели на обучение, които могат да подобрят навлизането и напредването на пазара на труда, да улеснят прехода между етапите на работа и учене и да стимулират валидирането на неформалното и самостоятелното учене.
- (5) В заключенията на Съвета от 12 май 2009 г. относно стратегическа рамка за европейско сътрудничество в областта на образованието и обучението („ЕСЕТ 2020 г.“)⁽¹⁾ се отбелязва, че ученето през целия живот следва да се разглежда като фундаментален принцип, обуславящ цялостната рамка, предназначена да обхване ученето във всичките му аспекти — формално, неформално и самостоятелно.
- (6) В Стратегията на ЕС за инвестиране в младежта и за мобилизиране на нейния потенциал — обновен отворен метод на координация за справяне с предизвикателствата и възползване от възможностите, стоящи пред младежта от 2009 г., се призовава за по-добро признаване на уменията, придобити от младите хора чрез неформално учене и се изтъква необходимостта за признаване на квалификациите да се използват пълноценно разнообразните средства, установени на

⁽¹⁾ ОВ С 119, 28.5.2009 г., стр. 2.

равнище ЕС, за валидиране на знания, умения и компетентности. Стратегията беше одобрена с Резолюция на Съвета от 27 ноември 2009 г. относно обновена рамка за европейско сътрудничество по въпросите на младежта (2010—2018 г.)⁽¹⁾.

- (7) В Комюникето от Брюж от декември 2010 г. министрите от ЕС, отговарящи за професионалното образование и обучение, европейските социални партньори и Европейската комисия заявяват, че участващите държави следва не по-късно от 2015 г. да започнат да разработват национални процедури за признаване и валидиране на неформалното и самостоятелното учене, подкрепени съответно от национални квалификационни рамки.
- (8) В Комюникето от конференцията на европейските министри, отговарящи за висшето образование (Льовен и Лувен-ла-Ньов, Белгия, 28—29 април 2009 г.) се подчертава, че успешните политики за учене през целия живот следва да включват основни принципи и процедури за признаване на предходно учене въз основа на учебните резултати, а в заключенията на Съвета от 28 ноември 2011 г. относно модернизацията на висшето образование⁽²⁾ държавите-членки се призовават да разработят ясни пътища за преминаване от професионално и друг вид образование към висше образование, както и механизми за признаване на предишно обучение и опит, придобити извън рамките на формалното образование и обучение.
- (9) В Резолюцията на Съвета от 28 ноември 2011 г. относно обновената европейска програма за учене за възрастни⁽³⁾ като една от приоритетните области за периода 2012—2014 г. се посочва изграждането на напълно функциониращи системи за валидиране на неформалното и самостоятелното учене и насърчаване на използването им от възрастни от всички възрастови групи и с всякакви квалификационни нива, както и от предприятия и други организации.
- (10) В Резолюция на Съвета от 19 декември 2002 г. за насърчаване на засиленото европейско сътрудничество в областта на професионалното образование и обучение⁽⁴⁾ и в Декларацията от Копенхаген от 30 ноември 2002 г. се призовава за изготвяне на набор от общи принципи за валидиране на неформалното и самостоятелното учене.
- (11) В заключенията на Съвета и на представителите на правителствата на държавите-членки, заседаващи в рамките на Съвета, от 18 май 2004 г. бяха насърчени общите европейски принципи за идентифициране и валидиране на неформалното и самостоятелното учене.
- (12) От 2004 г. насам редовно се публикува Европейски справочник относно валидирането на неформалното и самостоятелното учене, който съдържа актуализирана информация за текущите практики във връзка с валиди-

рането в държавите от ЕС, а през 2009 г. бяха публикувани Европейски насоки за валидиране на неформалното и самостоятелното учене.

- (13) С Решение № 2241/2004/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 15 декември 2004 г. относно единна рамка на Общността за прозрачност на професионалните квалификации и умения (Европас)⁽⁵⁾ беше създаден комплектът документи „Европас“, който гражданите могат да използват, за да опишат и представят по-добре своите професионални квалификации и умения в Европа.
- (14) В Резолюцията на Съвета и на представителите на правителствата на държавите-членки, заседаващи в рамките на Съвета от 18 май 2006 г. относно признаването на значението на неформалното и самостоятелното учене в областта на европейската политика за младежта⁽⁶⁾ държавите-членки се приканват да осигурят възможност за установяване на компетентностите, придобити чрез неформално и самостоятелно учене с оглед на признаването им на пазара на труда.
- (15) *Youthpass* беше създаден като средство за осигуряване на прозрачност за участниците в проекти, финансирани от програмата „Младежта в действие“, създадена от Европейския парламент и Съвета с Решение № 1719/2006/ЕО⁽⁷⁾.
- (16) В Препоръката на Европейския парламент и на Съвета от 23 април 2008 г. за създаване на Европейска квалификационна рамка за обучение през целия живот⁽⁸⁾ държавите-членки се приканват да съотнесат своите национални квалификационни системи към Европейската квалификационна рамка и да насърчават валидирането на неформалното и самостоятелното учене съгласно общите европейски принципи, установени през май 2004 г.
- (17) Посредством Европейската система за трансфер и натрупване на кредити (ECTS), създадена през 1989 г. в рамките на програмата „Еразъм“, се предоставят кредити за формално учене въз основа на резултатите от ученето и учебното натоварване и се улеснява и предоставянето на кредити от институции за висше образование въз основа на резултати, постигнати чрез неформално и самостоятелно учене.
- (18) В препоръката на Европейския парламент и на Съвета от 18 юни 2009 г. за създаване на Европейска референтна рамка за осигуряване на качество в професионалното образование и обучение⁽⁹⁾ се заявява, че тази рамка следва да подкрепя прилагането на общите европейски принципи за определяне и оценка на неформално и самостоятелно учене, да подобрява взаимната обвързаност между образование, професионално обучение и трудова заетост и да изгражда мостове между формалното, неформалното и самостоятелното учене.

⁽¹⁾ ОВ С 311, 19.12.2009 г., стр. 1.

⁽²⁾ ОВ С 372, 20.12.2011 г., стр. 36.

⁽³⁾ ОВ С 372, 20.12.2011 г., стр. 1.

⁽⁴⁾ ОВ С 13, 18.1.2003 г., стр. 2.

⁽⁵⁾ ОВ L 390, 31.12.2004 г., стр. 6.

⁽⁶⁾ ОВ С 168, 20.7.2006 г., стр. 1.

⁽⁷⁾ ОВ L 327, 24.11.2006 г., стр. 30.

⁽⁸⁾ ОВ С 111, 6.5.2008 г., стр. 1.

⁽⁹⁾ ОВ С 155, 8.7.2009 г., стр. 1.

- (19) С Препоръка на Европейския парламент и на Съвета от 18 юни 2009 г. ⁽¹⁾ беше създадена Европейска система за кредити в професионалното образование и обучение (ECVET), която да се използва за пренос и натрупване на индивидуални учебни резултати, постигнати във формален, а когато е подходящо — и в неформален и самостоятелен контекст на обучение.
- (20) Консултациите, проведени чрез онлайн проучване, обсъжданията в съответните политически органи, както и редицата дейности за партньорско обучение с участието на социалните партньори показват наличие на значително единство на мненията за това колко е важно да се даде видимост на знанията, уменията и компетентностите, натрупани чрез житейския и професионален опит, и свидетелстват за широка подкрепа за инициативата на Съюза за укрепване на политиката и практиката на валидиране в държавите-членки,

ПРИЕ НАСТОЯЩАТА ПРЕПОРЪКА:

1. С ЦЕЛ НА ВСЯКО ЛИЦЕ ДА БЪДЕ ДАДЕНА ВЪЗМОЖНОСТТА ДА УДОСТОВЕРИ НАУЧЕНОТО ИЗВЪН ФОРМАЛНОТО ОБРАЗОВАНИЕ И ОБУЧЕНИЕ — ВКЛЮЧИТЕЛНО ПРИДОБИТИЯ БЛАГОДАРЕНИЕ НА МОБИЛНОСТТА ОПИТ — И ДА СЕ ПОЛЗВА ОТ НЕГО В ПРОФЕСИОНАЛНОТО СИ РАЗВИТИЕ И ПО-НАТАТЪШНО УЧЕНЕ, И КАТО СЕ СПАЗВА НАДЛЕЖНО ПРИНЦИПЪТ НА СУБСИДИАРНОСТ, ДЪРЖАВИТЕ-ЧЛЕНКИ СЛЕДВА:

1. Да въведат не по-късно от 2018 г. — в съответствие с националните условия и особености и по подходящ според тях начин — разпоредби за валидирането на неформалното и самостоятелното учене, които да дават на всяко лице възможността да:
- а) валидира знанията, уменията и компетентностите, които е придобило чрез неформално и самостоятелно учене, включително, когато е приложимо, чрез образователни ресурси със свободен достъп;
 - б) да получи пълна или, където е приложимо, частична квалификация въз основа на валидиран опит, придобит чрез неформално и самостоятелно учене, без да се засягат разпоредбите на друго приложимо законодателство на Съюза, по-специално Директива 2005/36/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 7 септември 2005 г. относно признаването на професионалните квалификации ⁽²⁾;

В зависимост от нуждите си държавите-членки могат да определят дадени области и/или сектори като приоритетни в рамките на своите системи за валидиране.

2. Да включат съответно следните елементи в системите си за валидиране на неформалното и самостоятелното учене, като създават условия всяко лице да се ползва от тези видове учене, поотделно или в съчетание, в зависимост от индивидуалните си потребности:
- а) ОПРЕДЕЛЯНЕ на личните резултати, постигнати чрез неформално и самостоятелно учене;
 - б) ДОКУМЕНТИРАНЕ на личните резултати, постигнати чрез неформално и самостоятелно учене;

- в) ОЦЕНКА на личните резултати, постигнати чрез неформално и самостоятелно учене;
 - г) УДОСТОВЕРЯВАНЕ на констатациите от оценката на личните резултати, постигнати чрез неформално и самостоятелно учене, под формата на квалификация или кредити за придобиване на квалификация, или по друг подходящ начин.
3. В системите си за валидиране на неформалното и самостоятелното учене, като се отчитат потребностите и особеностите на национално, регионално и/или местно, както и на отраслово равнище, да прилагат съответно следните принципи:

- а) системите за валидиране са свързани с националните квалификационни рамки и са в съответствие с Европейската квалификационна рамка;
- б) на разположение на лицата и организациите се предоставят информация и насоки относно ползите от валидирането и възможностите за валидиране, както и относно съответните процедури;
- в) има вероятност системата за валидиране да е от особена полза за групите в неравностойно положение, включително за безработните и изложените на най-голям риск от безработица, тъй като валидирането може да повиши участието им в процеса на учене през целия живот и да подобри достъпа им до пазара на труда;
- г) безработните и застрашените от безработица имат възможността, в съответствие с националните правни норми и особености, да преминат през „проверка на уменията“ с цел да се установят знанията, уменията и компетентностите им в разумни срокове, най-добре в рамките на шест месеца от установяване на потребността;
- д) валидирането на неформалното и самостоятелното учене се подпомага чрез подходящи консултации и насоки и е лесно достъпно;
- е) въведени са прозрачни механизми за осигуряване на качество, съответстващи на съществуващите рамки за осигуряване на качество, които подпомагат прилагането на надеждни, утвърдени и доказани методики и инструменти за оценка;
- ж) предвидени са разпоредби за усъвършенстване на професионалната компетентност на персонала, участващ в процеса на валидиране, във всички необходими за целта сектори;
- з) квалификацията или където е приложимо — частичната квалификация, придобита чрез валидиране на неформалното и самостоятелното учене, отговаря на установените стандарти, които са еднакви със или равностойни на стандартите за квалификациите, придобити чрез програмите за формално образование;
- и) насърчава се използването на инструменти за осигуряване на прозрачност в рамките на ЕС, например рамката Европас и *Youthpass*, с цел да се улесни документирането на резултатите от ученето;

⁽¹⁾ ОВ С 155, 8.7.2009 г., стр. 11.

⁽²⁾ ОВ L 255, 30.9.2005 г., стр. 22.

й) налице са полезни взаимодействия между системите за валидиране и системите за образователни кредити, приложими в системата на формалното образование и обучение, например ECTS и ECVET;

4. Насърчават участието на всички заинтересовани страни (например работодатели, синдикати, търговски, промишлени и занаятчийски камари, национални органи, участващи в процеса на признаване на професионалната квалификация, служби по заетостта, младежки организации, лица, работещи с младежи, организации, предоставящи образование и обучение и организации на гражданското общество) в разработването и прилагането на елементите и принципите, посочени в точки 1—4;

За да се поощри участието в този процес:

а) работодателите, младежките организации и организациите на гражданското общество следва да насърчават и улесняват установяването и документирането на резултатите от ученето, постигнати на работното място или при доброволчески дейности, като използват съответните инструменти за прозрачност на Съюза, например разработените по рамката на Европас и по Youthpass;

б) организациите, предоставящи образование и обучение, следва да улесняват достъпа до формално образование и обучение въз основа на резултатите от неформално или самостоятелно учене, и ако е уместно и възможно — да освобождават лицата от определени изисквания и/или да им предоставят кредити за съответните резултати, постигнати в такъв контекст;

5. Насърчават координацията по отношение на системата за валидиране между заинтересованите страни в секторите на образованието, обучението, заетостта и младежта, както и между тези страни в други релевантни области на политиките.

2. ДЪРЖАВИТЕ-ЧЛЕНКИ И КОМИСИЯТА СЛЕДВА ДА ПРЕДПРИЕМАТ СЛЕДНИТЕ МЕРКИ:

а) да следват настоящата препоръка чрез консултативната група по Европейската квалификационна рамка, създадена с Препоръка на Европейския парламент и Съвета от 23 април 2008 г. за създаване на Европейска квалификационна рамка за обучение през целия живот ⁽¹⁾ („ЕКР“), както и да ангажират, когато е уместно, съответните младежки организации и представители на доброволческия сектор в последващите дейности на консултативната група по ЕКР;

б) да докладват за напредъка, постигнат след приемането на настоящата препоръка, в бъдещи съвместни доклади на Съвета и Комисията по линия на стратегическата рамка за европейско сътрудничество в областта на образованието и обучението до 2020 г. („ЕТ 2020“), както и в бъдещи съвместни доклади за младежта в Европейския съюз по линия на европейско сътрудничество по въпросите на младежта;

в) да подкрепят прилагането на настоящата препоръка, като използват експертния опит на агенциите на Съюза, по-специално на Европейския център за развитие на професионалното обучение (*Cedefop*), и като докладват за положението по отношение на валидирането на неформалното и самостоятелното учене в годишния доклад относно разработването на национални квалификационни рамки.

3. КОМИСИЯТА СЛЕДВА ДА ПРЕДПРИЕМЕ СЛЕДНИТЕ МЕРКИ:

а) да подкрепя държавите-членки и заинтересованите страни, като:

— улеснява ефективното партньорско обучение и обмена на опит и добри практики,

— прави редовен преглед на Европейските насоки за валидиране на неформалното и самостоятелното учене, при задълбочени консултации с държавите-членки,

— прави редовен преглед на Европейския справочник относно валидирането на неформалното и самостоятелното учене, в сътрудничество с държавите-членки.

б) до 2018 г. да обсъди по-нататъшното разработване, при консултации с държавите-членки в съответствие с Решение № 2241/2004/ЕО на Европейския парламент и на Съвета, инструменти по рамката Европас, които подобряват прозрачността в целия Съюз на валидирани учебни резултати, постигнати чрез неформално и самостоятелно учене;

в) да направи необходимото, в сътрудничество с държавите-членки, Програмата за обучение през целия живот и програмата „Младежта в действие“, както и — без да се засягат преговорите по следващата многогодишна финансова рамка — бъдещата европейска програма по въпросите на образованието, обучението, младежта и спорта и европейските структурни фондове да се използват в подкрепа на изпълнението на настоящата препоръка;

г) да анализира и оцени в сътрудничество с държавите-членки и след консултации със съответните заинтересовани страни действията, предприети в отговор на настоящата препоръка, и да докладва на Съвета до 31 декември 2019 г. за натрупания опит и значението им за бъдещето, като включи при необходимост евентуален преглед и преработка на настоящата препоръка.

Съставено в Брюксел на 20 декември 2012 година.

За Съвета
Председател
E. FLOURENTZOU

⁽¹⁾ ОВ С 111, 6.5.2008 г., стр. 1.

ПРИЛОЖЕНИЕ

ОПРЕДЕЛЕНИЯ

За целите на настоящата препоръка се прилагат следните определения:

- а) *Формалното учене* означава учене, което се извършва в организирана и структурирана среда, която е специално предназначена за учене, и обикновено води до присъждането на квалификация, в повечето случаи под формата на свидетелство или диплома; то включва системи за общо образование, начално професионално обучение и висше образование;
- б) *Неформалното учене* означава учене, което се осъществява чрез планирани дейности (по отношение на учебните цели и учебното време) и при наличие на някаква форма на подпомагане на учебния процес (напр. връзка между учещ и преподавател); то може да обхваща програми за придобиване на професионални умения, ограмотвяване на възрастни и основно образование за преждевременно напусналите училище; неформалното учене често е под формата на вътрешнофирмени обучения за актуализиране и усъвършенстване на уменията на работниците (напр. уменията по ИКТ), структурирани онлайн обучения (напр. чрез използване на образователни ресурси със свободен достъп), както и курсове, организирани от организации на гражданското общество за техни членове, тяхна целева група или за широката общественост;
- в) *Самостоятелното учене* означава учене, което е в резултат на ежедневни дейности, свързани с работата, семейството или свободното време. То не е организирано или структурирано по отношение на целите, учебното време или подпомагането на учебния процес; самостоятелното учене може да е непреднамерено от гледна точка на учещия; пример за резултати от самостоятелно учене са уменията, придобити от житейския и професионалния опит, уменията за управление на проекти или умения в областта на ИКТ, придобити на работното място, овладените езици и межкултурните умения, придобити по време на престой в друга държава, уменията в областта на ИКТ, придобити извън работното място, уменията, придобити от доброволческа дейност, от културни и спортни дейности, при работата с млади хора и дейностите у дома (напр. грижи за дете);
- г) *Образователни ресурси със свободен достъп (ОРСД)* означава цифровизирани материали, които се предлагат безплатно и при свободен достъп на специалисти в образованието, ученици, студенти и самостоятелно учещи, за ползване и повторно ползване с цел преподаване или учене или с научноизследователска цел; това включва материали с учебно съдържание и софтуерни средства за разработване, използване и разпространение на съдържание, както и ресурси за практическото им приложение, например отворени лицензи; ОРСД включват и натрупаните цифрови активи, които могат да бъдат приспособени и които предоставят ползи, без да се ограничават възможностите на други да ги ползват;
- д) *Проверка на уменията* е процес, който има за цел да установи и анализира знанията, уменията и компетентностите на дадено лице, в т.ч. наклонностите и мотивацията му, за да се набележат перспективи за професионално развитие и/или да се планира професионално пренасочване или процес на обучение; целта на проверката на уменията е да се помогне на лицето да анализира професионалната си подготовка, да направи самооценка на положението си по отношение на трудовата среда и да планира професионалния си път, а в някои случаи — да се подготви за валидиране на резултати, постигнати чрез неформално и самостоятелно учене;
- е) *Квалификация* означава официален резултат от процеса на оценяване и валидиране, получен, когато компетентен орган реши, че лицето е постигнало учебни резултати, съответстващи на определени стандарти;
- ж) *Учебни резултати* са констатациите относно това, което учещият знае, разбира и може да прави след завършване на даден учебен процес, които се правят въз основа на усвоените знания, умения и компетентности;
- з) *Национална квалификационна рамка* означава инструмент за класифициране на квалификациите въз основа на набор от критерии за достигнати конкретни нива в процеса на обучение, чиято цел е да обедини и съгласува националните квалификационни подсистеми и да подобри достъпа до квалификации и тяхната прозрачност, надграждане и качество по отношение на пазара на труда и гражданското общество;
- и) *Валидиране* означава процес на потвърждаване от упълномощен орган, че дадено лице е постигнало учебни резултати, измерени спрямо съответен стандарт и се състои се от следните четири отделни етапа:
1. УСТАНОВЯВАНЕ на наличието на конкретен опит у дадено лице чрез провеждане на събеседване;
 2. ДОКУМЕНТИРАНЕ — онагледяване на опита на лицето;
 3. официално ОЦЕНЯВАНЕ на установения опит, и
 4. УДОСТОВЕРЯВАНЕ на резултатите от оценяването, които могат да доведат до частична или пълна квалификация;
- й) *Признаване на предходно учене* означава валидиране на учебни резултати — независимо дали са придобити в рамките на формалното, неформалното или самостоятелното учене — придобити преди да бъде поискано такова валидиране.